

MARTE R O Ș U

K I M S T A N L E Y
R O B I N S O N

Ediția a IV-a

Traducere din limba engleză de
EMIL SÎRBULESCU

ARMADA

Redactor-șef: Marian COMAN
Coperta: Adnan VASILE
Prepress: Alexandru CSUKOR
Tehnoredactor: Magda BITAY
Lector: Ecaterina DERZSI

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ROBINSON, KIM STANLEY

Marte roșu / Kim Stanley Robinson ; Trad.: Emil Sîrbulescu. - Ed. a 4-a. -
București : Nemira Publishing House, 2023
ISBN 978-606-43-1492-5

I. Sîrbulescu, Emil (trad.)

821.111

Kim Stanley Robinson

RED MARS

Copyright © 1993 by Kim Stanley Robinson

Map copyright © 2021 by Penguin Random House LLC.

All rights reserved.

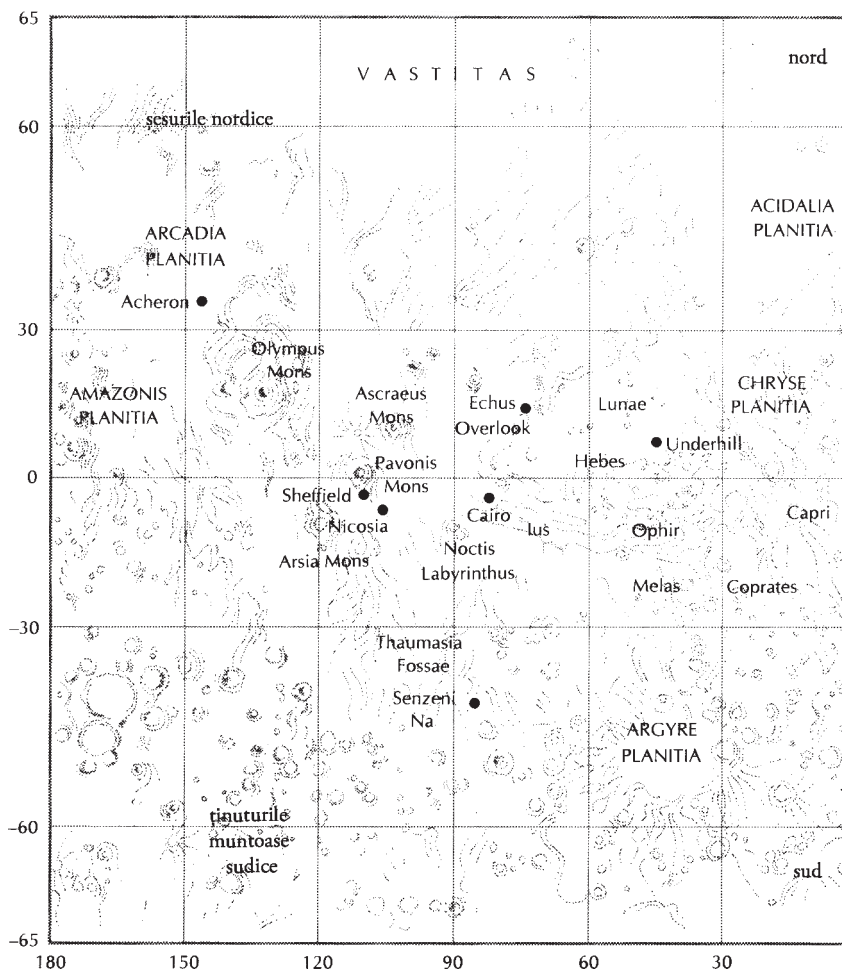
Copyright © Nemira, 1996, 2006, 2013, 2023, pentru prezenta ediție în limba română.

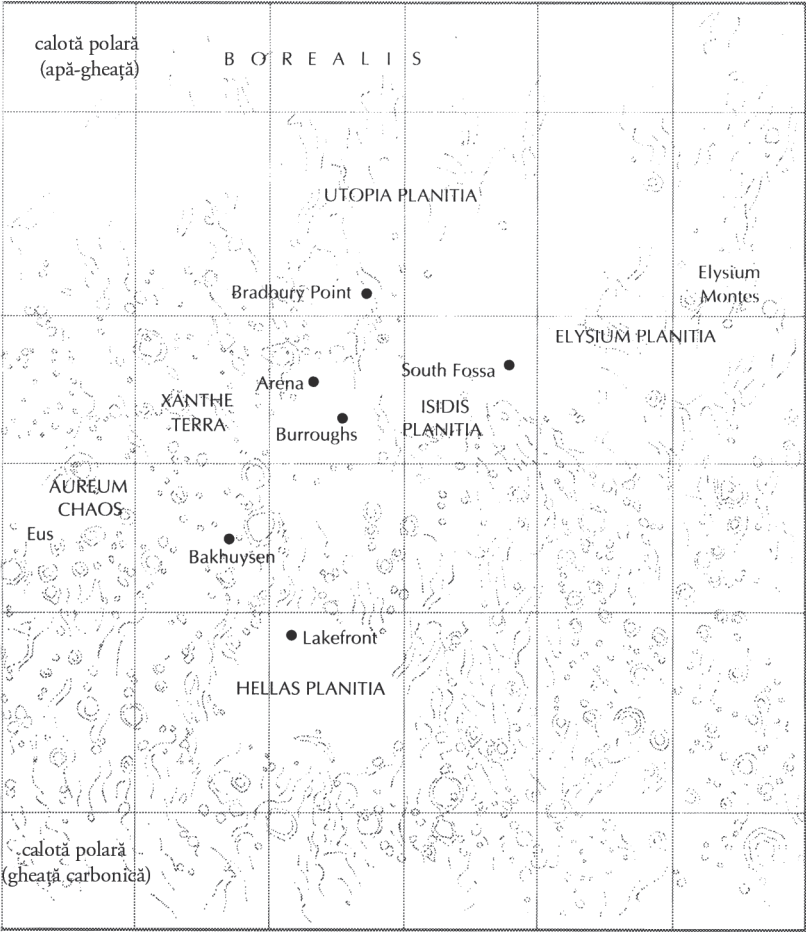
ARMADA este un imprint al Grupului Editorial **NEMIRA**.

Tiparul executat de PAPER PRINT INVEST, Brăila.

Orice reproducere, totală sau parțială,
a acestor lucrări și închirierea acestei cărți
fără acordul scris al editorului sunt strict interzise
și se pedepsesc conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-43-1492-5

0 330 300 270 240 210 180

PARTEA ÎNTÂI
NOAPTE DE SĂRBĂTOARE

Inainte de sosirea noastră, Marte fusese o planetă pustie. Nu vreau să spun prin asta că niciodată nu se întâmplase nimic. Planeta crescuse, se topise, clocotise și se răcise, lăsând o suprafață plină de imense cicatrici: cratere, canioane, vulcani. Dar toate acestea s-au petrecut pe neobservate și într-o stare de inconștiență minerală. N-a fost de față niciun martor, cu excepția noastră, care priveam de pe planeta de vizavi, iar asta nu s-a întâmplat decât în ultimul moment al îndelungatei sale istorii. Noi reprezentăm întreaga conștiință pe care Marte a avut-o vreodată.

Acum toată lumea cunoaște istoria planetei Marte povestită de oameni: cum pentru toate generațiile din preistorie a însemnat una dintre principalele lumini de pe cer, datorită culorii roșii și fluctuațiilor de intensitate, ca și manierei în care își trăgăna drumul sinuos printre stele, uneori schimbându-și până și direcția. Așadar poate că n-ar trebui să ne mire că toate numele străvechi ale planetei au o anumită greutate atunci când sunt rostite – Nirgal, Mangala, Auqakuh, Harmakhis – și sună de parcă ar fi mult mai vechi decât limbile antice în care le întâlnim, de parcă ar fi cuvinte-fosile, din Era Glaciară sau chiar mai de demult. Da, de mii de ani Marte a reprezentat pentru om o putere sacră, iar culoarea sa a transformat-o într-o putere primejdioasă, simbolizând sângele, mânia, războiul și inima.

Apoi, primele telescoape ne-au îngăduit s-o privim îndeaproape și am văzut micul disc portocaliu, cu polii albi și niște pete închise la culoare întinzându-se și strângându-se în funcție de anotimpuri. Niciun fel de îmbunătățire în tehnologia telescoapelor nu ne-a arătat vreodată mai mult; cele mai bune imagini recepționate în perioada apropierei maxime de Pământ i-au oferit lui Lowell destule pete pentru a-i inspira o poveste, povestea pe care o știm cu toții, despre o lume muribundă și un popor plin de eroism săpând cu disperare canale pentru a opri asaltul ultim, mortal, al deșertului.

A fost o poveste grozavă. După care Mariner și Viking ne-au transmis fotografiile executate de ele, și totul s-a schimbat. Cunoștințele noastre despre Marte au crescut în volum; realmente știam despre această planetă de milioane de ori mai mult decât înainte. Iar acum, acolo, în fața noastră, plutea o lume nouă, o lume nebănuită.

Și totuși, părea o lume lipsită de viață. Oamenii au căutat urme ale unor ființe marțiene trecute sau prezente, de la microbi până la damnații constructori de canale sau chiar și vizitatori străini. După cum știți, nicio dovadă despre prezența vreunuia dintre aceștia toți nu a fost găsită. Așa că, firește, au înflorit povești care să umple golul, la fel ca în vremea lui Lowell ori a lui Homer, la fel ca în peșteri ori prin savane – povești despre microfosile distruse de bioorganisme noastre, despre ruine ieșite la iveală în timpul furtunilor de praf și apoi pierdute pentru totdeauna, despre Uriaș și toate aventurile sale, despre iluzorii omuleți roșii, întotdeauna zăriți doar cu coada ochiului. Și toate aceste povești sunt spuse într-o încercare de a-i da viață planetei Marte sau de-a o aduce pe ea la viață. Asta pentru că noi continuăm să fim acele animale care au supraviețuit Erei Glaciare și au înălțat privirile către cerul nocturn, cuprinse de uimire, și au spus povești. Iar Marte nu a încetat niciodată să fie pentru noi altceva decât a fost de la bun început – un mare semn, un mare simbol, o mare forță.

Și astfel am venit aici. Fusesse o forță; acum a devenit un loc.

— **S**i astfel, am venit aici. Dar ceea ce n-au realizat cei de acasă a fost că, în momentul în care vom sosi pe Marte, vom fi atât de schimbați de călătorie, încât nimic din ceea ce ni s'ese spusese să facem nu va mai avea vreo importanță. Asta nu mai semăna cu o expediție submarină sau colonizarea Vestului Sălbatic, era *ceva cu totul nou*, iar pe măsură ce *Ares* își continua zborul, Pământul devenea atât de îndepărtat, încât nu mai reprezenta decât o stea albastră oarecare, cu niște voci care soseau cu atâta întârziere, încât părea că vin dintr-un secol anterior. Rămăsesem pe cont propriu și, în acest fel, am devenit *ființe fundamentale diferite*.

„Toate sunt scorneli“, își spuse Frank Chalmers, iritat.

Ședea în rândul demnitarilor și îl privea pe vechiul său prieten, John Boone, rostind obișnuitul „Discurs Inaugural Boone“. Pe Chalmers discursul îl obosea. Adevărul este că voiajul spre Marte fusese echivalentul unei lungi călătorii cu trenul. Nu numai că nu ajunseseră ființe fundamentale diferite, dar chiar deveniseră, mai mult ca oricând, ei înșiși, dezbărați într-atât de vechile obiceiuri, încât nu le mai rămăsese nimic altceva decât materia primă, dezgolită, a propriei lor identități. Dar John stătea acolo, sus, îndreptând arătătorul către mulțime și spunând:

— Am pornit încoace pentru a face ceva nou, iar când am sosit, deosebirile pământești dintre noi au dispărut, nerelevante în această lume nouă!

Da, vorbise cât se poate de serios! Optica sa asupra lui Marte era o lentilă care distorsiona tot ce vedea, un fel de religie.

Chalmers încetă să mai asculte și își lăsă privirea să rățăcească deasupra noului oraș. Aveau să-i spună Nicosia. Era primul oraș, mic sau mare, construit în întregime la suprafața solului marțian. Toate clădirile fuseseră dispuse în interiorul a ceea ce era, în esență, un imens cort transparent,

sprijinit de o structură aproape invizibilă și amplasat pe înălțimea Tharsis, la vest de Noctis Labyrinthus. Acest amplasament îi conferea o priveliște nemaipomenită, cu orizontul dinspre vest mult îndepărtat, punctat de culmile semețe ale muntelui Pavonis. Pentru veteranii marțieni din mulțime, era o chestie năucitoare: se aflau la suprafață, ieșiseră din galerii, depresiuni și cratere, puteau de-acum încolo să vadă! Uraaa!

Un hohot de râs din mulțime îi atrase din nou atenția lui Frank asupra vechiului său prieten. John Boone avea o voce ușor răgușită și un prietenos accent din Midwest, fiind, pe rând (și uneori în același timp), relaxat, concentrat, sincer, autoironic, modest, încrezător, serios și amuzant. Într-un cuvânt, oratorul perfect. Iar publicul era extaziat. Iată-l pe Primul Om de pe Marte care le vorbea; și, după expresia de pe chipul lor, ai fi putut crede că îl privesc pe Isus procurându-le cina alcătuită din pâine și pește. De fapt, John aproape că le merita adorația: săvârșise, pe un alt plan, o minune similară, transformând existența lor ca de conserve într-o uimitoare călătorie spirituală.

— Pe Marte vom ajunge să ne îngrijim unul de celălalt mai mult ca oricând, spuse John („Ceea ce, își zise Chalmers, în realitate înseamnă o incidență alarmantă a felului de comportament constatat în experimentele de suprapopulare la șobolani“). Marte este un loc sublim, exotic și primejdios, adăugă John („Adică o minge înghețată, din roci oxidate, pe care suntem expuși la aproape cincisprezece remi pe an“). Iar prin munca noastră, continuă vorbitorul, făurim o nouă ordine socială și un nou pas în istoria speciei umane („Vasăzică, ultima variantă în dinamica dominației primatelor“).

Cu această înfloritură, John își încheie discursul, urmat, bineînțeles, de un uriaș val de aplauze. Apoi Maia Toitovna urcă pe podium pentru a-l prezenta pe Chalmers. Frank îi aruncă o privire discretă care însemna că nu e dispus la niciuna dintre glumele ei. Maia înțelese.

— Cel care vă va vorbi acum a fost propulsorul micii noastre nave spațiale, începu ea, stârnind câteva râsete. În primul rând, viziunea și energia sa ne-au adus pe Marte, așa că păstrați-vă eventualele complimente pentru el, pentru vechiul meu prieten Frank Chalmers.

Odată ajuns pe podium, Frank rămase el însuși surprins de cât de mare părea orașul. Acoperea un lung triunghi, iar ei erau adunați în

punctul său cel mai înalt, parcul care ocupa unghiul de vest. Șapte cărări porneau de aici, pentru a deveni bulevarde largi, mărginite de arbori și acoperite de iarbă. Între bulevarde se înălțau clădiri joase, trapezoidale, fiecare placată cu piatră lustruită, de câte o altă culoare. Mărimea și arhitectura clădirilor dădeau așezării un ușor aer parizian, de Paris văzut primăvara de un fauvist beat – un oraș plin de cafenele pe trotuare și toate celelalte. La patru sau cinci kilometri distanță, la poalele pantei, extremitatea orașului era marcată de trei zgârie-nori zvelți, dincolo de care se afla sera joasă a fermei. Zgârie-norii făceau parte din structura cortului, pe a cărui boltă se întindea o rețea arcuită de linii de culoarea cerului. Pânza propriu-zisă a cortului era invizibilă, așa că, una peste alta, totul părea *să se afle în aer liber*. Asta însemna aur curat! Nicosia avea să fie un oraș foarte căutat.

Chalmers le vorbi cât mai mult despre asta ascultătorilor, care aprobă plini de entuziasm. Părea să stăpânească mulțimea, toate acele suflete nestatornice, aproape la fel de bine ca John. Chalmers era solid și negricios și știa că se deosebește destul de mult de frumusețea blondă a lui John. Mai știa, totuși, că are propriul său farmec necizelat și, pe măsură ce se încălzea, uza de el tot mai des, revărsând serii întregi din propriile-i expresii consacrate.

Apoi un fascicul de lumină solară pătrunse ca o lance printre nori, izbindu-se de chipurile îndreptate în sus ale ascultătorilor, iar Chalmers simți o ciudată strângere în stomac. Atâta lume adunată acolo, atâția *străini*! Masa de oameni era un lucru înspăimântător – toți ochii aceia umezi, ca de ceramică, încastrați în bulbi roz, privindu-l... Era aproape prea mult! Cinci mii de oameni într-un singur oraș marțian! După toți anii petrecuți în Underhill, era greu de înțeles. Încercă, naiv, să transmită mulțimii câte ceva din toate acestea.

— Dacă privim, începu el, dacă privim în jur... ciudățenia prezenței noastre aici se accentuează.

Pierdea controlul asupra lor. Cum să le-o spună? Cum să spună că în toată lumea aceea stâncoasă doar ei erau vii, chipurile lor strălucind ca niște felinare de hârtie în lumină? Cum să le spună că, chiar dacă ei, ființele vii, nu erau altceva decât purtătorii unor gene nemiloase, până

și asta însemna, într-un fel, mai mult decât nimicnicia minerală, oarbă, a tot ceea ce îi înconjură?

Bineînțeles că nu putea să le vorbească despre așa ceva. Probabil că n-o va face niciodată și, oricum, nu într-un discurs. Așa că se controlă.

— În dezolarea marțiană, prezența oamenilor este, ei bine, un lucru remarcabil („Vor avea grijă unii de ceilalți mai mult decât oricând“, repeta, sardonice, o voce în mintea sa). În esență, planeta este un coșmar mort, înghețat („de aceea e exotică și sublimă“), așa că, aruncați aici de capul nostru, suntem noi înșine, din necesitate, într-un proces de... oarecare reorganizare („sau de formare a unei noi ordini sociale“) – așa că, da, da, da, Chalmers se trezi proclamându-le aceleași minciuni pe care tocmai le auziseră de la John!

Astfel că, la sfârșitul discursului, se alese și el cu un mare ropot de aplauze. Iritat, anunță că e ora mesei, privând-o pe Maia de șansa de a interveni cu o remarcă finală, deși femeia intuise poate că el va proceda în felul acesta și nu se mai deranjase să formuleze vreuna. Lui Frank Chalmers îi plăcea să aibă ultimul cuvânt.

Oamenii se îmbulzeau pe platforma provizorie pentru a fi cât mai aproape de personalități. Rareori puteai întâlni în același loc atâtea dintre primii o sută de coloniști, așa că se înghesuiau cu toții în jurul lui John și Maia, Samantha Hoyle, Sax Russell și Chalmers.

Frank privi peste mulțime către John și Maia. Nu recunosc grupul de pământeni care îi înconjură și deveni curios. Își croi drum pe platformă și, pe măsură ce se apropia, îi văzu pe John și pe Maia privindu-se lung.

— Nu există niciun motiv pentru care în acest loc să nu funcționeze legislația obișnuită, spunea unul dintre pământeni.

— Oare muntele Olympus chiar ți-a amintit de Mauna Loa? îl întreabă Maia.

— Desigur, răspunse omul. Toți vulcanii din roci cristaline arată la fel.

Frank se uită la Maia peste creștetul acelui idiot. Ea nu-i întoarse privirea. John se prefăcea că nici n-a observat sosirea lui Frank. Samantha Hoyle discuta pe șoptite cu un alt bărbat, explicându-i ceva. Acesta încuviință printr-o înclinare a capului, apoi privi fără voie către Frank. Samantha rămase întoarsă cu spatele. Dar pe Frank îl interesau